

Jâlelerden takınur tâcını gevher lâle,
Şâh olupdur çemen iklimine benzer lâle.

Saltanat bârgehin kurdu yine fasl-ı bahâr,
Taht-ı Cemşîd çemen tâc-ı sikender lâle.

Erguvanlar tutuşup hirmen-i gül yanmağ için,
Gülistan mülküne âteş kodu yer yer lâle.

Jâle nakdin kadehe koydu çemen bezminde,
Cem' idüp saklamadı gonca gibi zer lâle.

Ziyet-i gülşen-i ikbâle yeter ey Bâkî,
Çehre-i baht-ı şehenşâh-ı muzaffer lâle.

Rukiye Kaya

Çiçeklerin Gizemli Dünyası

Çiçeklerin tarihi çok eskiye dayanmaktadır. Daha dünyada yerleşik hayat başlamadan yıllar önce insanlar yanlarında taşıyabilecekleri süs araç gereçlerine ilgi duymuş ve çiçekleri ritüellerinde (âyinlerinde) birtakım değerler yükleyerek kullanmışlardır. Bitkilerden besin elde etme dışında estetik değer taşıyanlardan yararlanma, özellikle yerleşik hayatla birlikte ilgi

duyulan bir alan haline gelmiştir. İnsanlar bu bitkileri yerleşim yerlerinin yakınlarında bulundurmaya, mabetlerde kullanmaya başlamışlardır. Tarihsel süreç içerisinde, süs bitkilerinden yararlanma başta Mezopotamya, Mısır, Roma, Maya, İslam, Rönesans, Yeni ve Yakın Çağ olmak üzere tüm uygarlıklarda görülmektedir.

Eski çağlarda güzelin ve iyinin, saygı ve sevginin birer simgesi olarak insan yaşantısına giren süs bitkileri, günümüzde estetik yönden olduğu kadar insan sağlığı ile ülke ekonomisine olan katkıları nedeniyle büyük önem kazanmıştır. İnsanların manevi değer taşıyan günlerinde duygularını ifade etmesi ve kentsel alanlarda, bahçe düzenlemelerinde dekorasyonun sağlanması gibi ihtiyaçları karşılayan çiçekçilik, ülkemizde de hızla gelişen ihracat odaklı bir yatırım fırsatıdır.

Ülkemizde özellikle büyük şehirlerimizde görülen sürekli genişleme, endüstrileşme, aşırı nüfus artışı, açık ve yeşil alan rezervlerinin giderek azalması, doğaya ve doğal değerlere duyulan özlemin artmasına neden olmakta; bahçe, balkon ve salonların dekorasyonunda kesme çiçekler, saksı bitkileri ile birlikte daha fazla önem ve değer kazanmaktadır.

Türkiye ekolojik koşulların uygunluğu nedeniyle yüzde fazla tarımsal ürünün ticari amaçla üretildiği ülke konumundadır. Süs bitkileri eklendiğinde bu sayı daha da artmaktadır. Ülkemizin bitkisel tür ve çeşit yönünden zenginliği, ürünler arasında "ikame" edebilme şansı yaratıyorsa da, tüketiciler istek duydukları ürünleri her an bulabilmek ve tüketmek istemektedirler. Sera ve seracılık bu isteklerin karşılanmasında önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Baktığımız zaman 20. Yüzyılın ikinci yarısında süs bitkileri sektörü, üretim alan ve değeri açısından birçok ülke için önemli ve vazgeçilmez bir alt sektör konumuna gelmiştir. Sektörde en alt düzeye kadar uzmanlaşma, üretim, pazarlama ve tüketim konuları endüstriyel ürünler gibi ele alınmaya başlamış ve üretimde standardizasyon, süreklilik ve teknoloji kullanım düzeylerinde ulaşılan nokta bu sektörün "Süs Bitkileri Endüstrisi" adıyla anılmasıyla sonuçlanmıştır.

Küresel gelişmeler ışığında ağırlıklı olarak Türkiye süs bitkileri alt sektöründeki gelişmeler, kesme çiçekler, dış mekan (tasarım) bitkileri, saksılı (iç mekan) süs bitkileri ve doğal çiçek soğanları gibi faaliyet alanları düzeyinde ele alınıp, her bir faaliyet alanının güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilmiş ve geliştirilme imkanları ile hedefleri üzerinde durulmuştur. Günümüzde çiçek artık sadece süs değil, para kazandıran, gelir getiren bir tarım faaliyetidir. Dünyada da pek çok ülke bunun farkına varmış ve çiçekten para kazanır duruma gelmiştir. Hatta Afrika ülkeleri ağırlıklı olarak Güney Amerika'da Kolombiya uyuşturucu ticaretinden çiçek yetiştirip satarak kurtulmaya çalışmaktadır. İsrail çölde çiçek yetiştirip satarak 200 milyon dolar gelir sağlamaktadır. Hollanda tüm Avrupa ülkelerine çiçek satmaktadır. Ülkemizde ticari amaçlı süs bitkisi üretimine Yalova'da başlanmıştır. Daha sonraki süreçlerde 2012 yıllarında iç piyasada ciddi hareketlilik yaşanmaya başladı.

Türkiye’de yaklaşık beş bin ailenin çiçek üretimiyle uğraştığı bilinmektedir. Üretim yapan işletmeler, uzun yıllar boyunca, arazileri değerlendiren, küçük aile işletmeleri olarak faaliyetini sürdürmektedirler. Günümüzde iç pazara üretim yapan, ürünlerini çiçek kooperatifleri aracılığıyla pazarlayan işletmelerin çoğunluğu, küçük aile işletmeleri niteliği taşımaktadır. Daha sonra büyük ölçekli ticari işletmelere dönüşmüşlerdir.

Tüm bunların yanında tıp alanında da kullanımı kendisini göstermiştir. İslam Medeniyetinin önemli simalarından birisi olan İbn Sina, *el-Kanun fi’t-tıp* kitabında yer alan şifalı bitkilerden bahsetmektedir. Kitabında gül, safran, menekşe, papatya gibi çiçek türlerine değinmektedir.

Bakış açımızı bitkilerin estetik yönüne çevirdiğimizde ise ruhsal doyum sağlayan estetik titreşimlerini içgüdüsel olarak sezen insanoğlu, yaşamının en mutlu en duygulu anlarını bir bitki örtüsüyle paylaşır. Doğanın en güzel eserlerinden biri olan çiçekler yüzyıllar boyunca dünyadaki hemen her medeniyet tarafından güzelliğin nesnelere olmuştur. Öyle ki çiçeklerin isimleri şahsına münhasır kılınıp benimsenmiştir. Horoz ibiği çiçeği görenleri hayrete düşürürken kül çiçeği kül gibi rengiyle adının anlamını yansıtırken ezan çiçeği ezan vaktinde hareketlenmesi güzelliklerinin resmedildiğinin göstergesi olmuştur.

Doğanın en güzel eserlerinden olan çiçekler, kokusu ve parlak renkleri ile insanı gülümsetmek için yeterlidir. Kimi zaman sevgiyi kimi zaman barışı simgeleyen çiçek dünyası şiirlere konu olmakta muazzam bir güce sahiptir. Çiçekleri kendi dünyalarından seyretmek istediğimiz zaman farklı özelliklere sahip olduğunu görürüz. Tıpkı bu çiçekler gibi:

Gül’ün, çiçekler arasında apayrı yeri vardır. Mitolojide güzellik tanrıçası Afrodit’in çiçeğidir. Dini bir sembol olarak Osmanlılar’dan bu yana kullanılagelmiş ve süsleme sanatları içerisinde kendine özel bir yer edinmiştir. Türk ve Dünya Edebiyatı’nda şiir ve romanlarda, şarkılarda aşkı sembolize eden bir çiçektir. Lale, özellikle doğu kültür ve mitolojilerinde özel bir yere sahiptir. Hollanda’da Lalemania, Osmanlı’da da Lale Devri olarak adlandırılan belirli dönemlere markasını vurmuştur. Osmanlı Sanatlarının gözbebeği sayılan Lale, edebi eserlerde sıkça kullanılır.

Nedim’e Dair
Mevsimin tam Lale zamanı,
Geçtim bir akşam Sadabat’tan,
Koltuğumda Nedim divanı.
-Cahit Sıtkı Tarancı

Sümbül, hoş kokusuyla bilinmektedir. Lale gibi Avrupa’ya Türkiye’den gitmiş, birçok türleri üretilmiştir.

Canım İstanbul
Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar;
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Gecesi sümbül kokan
Türkçesi bülbül kokan,
İstanbul,
İstanbul...

-Necip Fazıl Kısakürek

Papatya, diğer çiçekler kadar gösterişli değilse de, en özel çiçeklerdendir. Aşıkların sevilip sevilmediklerini sordukları papatyanın güzelliği sadeliğinden gelir. İlk akla gelen türü kır papatyalarıdır. Hemen her yerde yetişebilen bu narin bitkinin güzel bir çiçek olmasının yanında, insan sağlığı için yararlı birçok özelliği de bulunmaktadır.

Saate Bakmak
Varsın her şey sonraya kalsın
Sonraya, en sonraya
Söz gelimi iki bin altı yüz kırk bir mil
Bir papatya ne kadar uzağı görebilirse
O kadar yakın kalplerimiz birbirine.

-Edip Cansever

Bu derece anlam barındıran çiçekler insanların gönüllerini fethetmeye devam ederken bir o kadar da ticaretteki ekonomik canlılığa yansımaktadır. Ülkemizle beraber birçok Avrupa ülkeleri çiçekleri hak ettikleri konuma yükseltmiş piyasadaki varlığıyla çiçek ekonomisinin şekillenmesini sağlamıştır.